

Zo PRET-tig is het allemaal niet!

Ben Kuiken

Oorspronkelijk was mij gevraagd om een column te schrijven over PRET, het thema van een van mijn boeken uit 2014. Maar eerlijk gezegd beleef ik steeds minder PRET met en aan organisaties. En ik heb de stellige indruk dat dat inmiddels ook voor heel veel medewerkers geldt. Ik zeg wel eens grappend tijdens een lezing dat de meeste medewerkers hun werk doen 'ondanks' de organisatie. Ondanks het gedoe, de regels, protocollen, vergaderingen en bureaucratische rompslomp blijven agenten nog steeds boeven vangen, verzorgen verpleegkundigen nog steeds ouderen en zieken en geven leraren nog gewoon les.

Of gewoon. Best bijzonder eigenlijk, als je erover nadenkt. Ze zouden het eens een dagje niet moeten doen. Kijken wat er dan gebeurt. Maar nee, dat doen ze niet, hondstrouw als ze zijn aan de maatschappij, aan de mensen voor wie ze het doen, aan hun vak en aan het idee dat hun werk toch ook écht wel leuk is. Dat ze zulke fijne collega's hebben ook. Dat het ertoe doet wat ze doen. Ze hebben tenslotte gekozen voor deze (be)-roeping.

De piramide op z'n kop

Het is de omgekeerde wereld. De piramide op z'n kop. Want even voor de duidelijkheid: die piramide (de organisatie) is er voor de mensen en niet andersom. De organisatie (en het daarbij behorende noodzakelijk kwaad, zoals bestuurders, managers, protocollen, bureaucratie en zelfs de koffieautomaat) is een middel om het werk van mensen mogelijk te maken en te vergemakkelijken. Maar in de meeste organisaties is het andersom: daar zijn de mensen het middel (een human resource) voor de doelen van de organisatie.

Maar organisaties hebben geen doelen. Mensen hebben doelen. En om die doelen te bereiken, zijn we soms gedwongen om samen te werken met andere mensen die vergelijkbare doelen hebben. Die samenwerking noemen we dan een organisatie. En dan begint de ellende. Want dan willen we opeens de organisatie in stand houden. En als de wereld verandert, dan moet de organisatie (lees: de mensen) ook veranderen. En dus gaan we reorganiseren, kantelen, continu verbeteren, sturen, meten en protocollen opstellen. Je kunt er maar druk mee zijn.

Cynisch? Wie? Ik?

Door mensen zoals ik, ik geef het toe, houden we de mythe in stand. We praten over PRET, over werkgeluk, de bedoeling, de *why* en gebruiken mooie woorden als 'nieuw organiseren' en hoe het toch echt nog veel beter kan en vooral ook moet. En ondertussen komen al die professionals nauwelijks meer aan hun werk toe, zo druk zijn ze met de organisatie. En dan heb ik het nog niet eens over de grote legers 'staf' die dit verbeteren en kantelen allemaal in goede banen moeten leiden en moeten aanjagen. Als die nou weer eens

aan het werk zouden gaan, denk ik wel eens, dan zou in één klap het personeelstekort in de zorg, het onderwijs en bij de politie zijn opgelost.

Dat klinkt allemaal nogal cynisch. Excuses daarvoor. En voor de goede orde: ik ben helemaal niet cynisch of pessimistisch. Integendeel. Omdat ik al die mensen nog steeds hun werk zie doen, ondanks de organisatie, ben ik juist ontzettend hoopvol. Hoopvol over wat er zou kunnen gebeuren als we ze daar een beetje meer ruimte voor zouden geven. Minder gedoe. En meer PRET. En volgens mij betekent dat vooral dat wij, managers en organisatieontwikkelaars, HRM'ers en andere zelfbenoemde deskundigen, eens wat vaker op onze handen moeten blijven zitten. Of gewoon eens vragen: hoe kan ik je helpen? Welke shit kan ik voor je weghalen, zodat je weer wat meer plezier in je werk krijgt?

Dat lijkt mij wel een PRET-tig vooruitzicht.

Ben Kuiken is organisatiefilosoof en schrijver. Zijn laatste boek, *De Organisationsfilosoof*, gaat over de vraag hoe je door anders te denken, anders te kijken en anders te praten problemen in organisaties nu eens écht kunt oplossen.